

3. Лизун М. В., Ліщинський І. О. Глобальне управління в контексті формування світового економічного порядку. *Наука молода*. 2013. Вип. 20. С. 40–46
4. OECD (2018). *Regions and Cities at a Glance, 2018*. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/governance/oecd-regions-and-cities-at-a-glance-2018_reg_cit_glance-2018-en
5. Лизун М.В. Моделі економічного зростання світової та української економіки. *Журнал європейської економіки*. Тернопіль. 2006. №2(5). С.161-170.
6. Савельєв Є. В., Куриляк В. Є., Лизун М. В., Ліщинський І. О. Концепція «Вишеградська четвірка + Україна»: реальність і перспективи. *Вісник економічної науки України*. 2019. №1. (36).
7. Sokółowicz M., Lishchynskyy I. Are Poland and Ukraine Gravity Centres for Each Other? Study on the Labour Migration Patterns. *Comparative Economic Research*. 2018. Vol. 21. No 1. P. 45—65. DOI: 10.2478/ser-2018-0003.
8. Ліщинський І. О. Концептуальний мейнстрім регіонального зростання. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Вип. 6 (18). С. 46–50.
9. Постанова КМУ «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>

Наталія КРАВЧУК,

Олег ІВАЩУК

*Західноукраїнський національний
університет*

СТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЕОПЛІТИЧНОГО ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ТРЕКУ: НОВІ ВИКЛИКИ І МОЖЛИВОСТІ

Останнє десятиліття ХХ століття «засвідчило тектонічний зсув у світових подіях» [1], що до тепер викликає деформацію сучасної геополітичної структури світу та існуючого світового порядку, руйнує безпекову ситуацію, як у в світі в цілому, так і на сам перед, на «євразійській шахівниці». За даними розвідки у 2015-2016 рр. Росія і НАТО відновили серйозні і масштабні заходи з оперативної бойової підготовки своїх збройних сил, повертаючись, цим самим, до часів «холодної війни» середини ХХ століття. Але якщо в минулому «червона лінія» протистояння проходила через країни західної та східної Європи, то тепер вона

проходить через Україну. Доводиться визнати, що на сучасній геополітичній карті світу Україна – не просто «буферна зона» між «колективним заходом» і Російською Федерацією, а стратегічно «важливий простір» чи «геополітична вісь» (у термінах Зб. Бжезінського), де «з одного боку, розташований вільний і людиноцентричний світ, у якому правлять демократичні цінності, свобода та безпека, а з іншого – частина світу, яка поки що рухається шляхом панування над людиною та її свободами» [2].

Українська держава вже давно визначилася зі стратегічним геополітичним вектором свого руху – бути частиною демократичного світу й утверджувати високі демократичні стандарти в Україні; а в контексті міжнародної політики – стати активним промоутером демократичних цінностей та зміцнити свій статус як суб'єкта (а не об'єкта) геополітичних відносин [2]. В березні 2019 року в Конституції України зафіксовано її геополітичний євроінтеграційний трек, що визначив цивілізаційний вибір України, європейську ідентичність Українського народу та незворотність стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору (їдеться про внесення змін до преамбули Основного Закону України, статей 85, 102, 116 Конституції України) [3].

З початку повномасштабної військової агресії Російської Федерації проти України (24 лютого 2022 року) у відносинах з ЄС Україна потребує нових цілей, які сприятимуть наближенню до ключової стратегічної мети – отримання нею чіткої перспективи членства в ЄС. Успішним ґрунтом для цього стало засідання Ради Євросоюзу й опублікована 11 березня 2022 року офіційна заява Ради ЄС, в якій зазначалося, що Рада ЄС запропонувала Єврокомісії надати свої висновки щодо заяв України, Молдови та Грузії на членство в ЄС [4]. Цим самим за результатами засідання вдалося визначити нові амбітні цілі щодо так званої «прискореної процедури» вступу України у Європейський Союз. Йдеться про прискорену процедуру розгляду інституціями Європейського Союзу заявки на членство України в ЄС, що розпочалось в умовах російсько-української війни, з метою надання найближчим часом Україні статусу кандидата на вступ до ЄС з поступовою інтеграцією в єдиний ринок ЄС і кінцевим вступом у Європейський Союз.

До початку війни Україна виконала 63 % всіх своїх зобов'язань за Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (нагадаємо Угода набула чинності у 2017 році) (рис. 1). Відтак Україна готова до аудиту для набуття статусу «країни-кандидата».

Закономірно постає питання: які можливості Україна отримає від членства в ЄС і, які стратегічні вектори економічної дипломатії окреслить євроінтеграційна модальність України?

Рис. 1. Загальний прогрес виконання Угоди про асоціацію за 2014-2021 рр. [5]

Передусім варто зазначити, що від початку російсько-української війни Європейський Союз вже продемонстрував солідарність з Україною. Держави-члени ЄС надають скоординовану гуманітарну, фінансову та матеріальну допомогу Україні. Водночас надання статусу кандидата на членство в ЄС, є, перш за все, політичним сигналом і *першим кроком до визнання того, що країна-кандидат одного дня стане членом ЄС. Іншими словами*, надання статусу кандидата є потужним політичним поштовхом до продовження глибоких трансформацій і проведення масштабних реформ у різних сферах з метою подальшої інтеграції України до спільного ринку ЄС. Але окрім політичного аспекту, рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС значною мірою визначатиме стратегічні вектори економічного розвитку держави та фінансові інструменти її економічної дипломатії і, зокрема [6]:

У процесі приєднання країна-кандидат отримує доступ до *фінансових інструментів ЄС*, які допомагають швидко підготуватися до членства, провести реформи та імплементувати законодавство Євросоюзу (наприклад, відомий єдиний передвступний інструмент – ІРА (у т.ч. його покоління ІРА I, ІРА II, ІРА III), яким з 2007 року вже скористалися Західні Балкани, Туреччина та Ісландія. Отримавши статус кандидата, Україна зможе отримати доступ до ІРА III; загальний бюджет інструменту на сім років складає 14,1 млрд євро; основний фокус програми – інвестування в соціально-економічну сферу країн-кандидатів).

Досвід інтеграції країн Центральної та Східної Європи до ЄС показує, що вже на етапі процедури вступу в країн-кандидатів починає зростати ВВП за паритетом купівельної спроможності. На думку експертів, це відбувається не лише завдяки доступу до інструментів фінансування ЄС, але й, у тому числі, за рахунок зростання обсягів *прямих іноземних інвестицій* у ці країни. Однак доводиться визнати, що з огляду на унікальність кейсу України (заявку подано на

вступ в умовах повномасштабної російсько-української війни), навряд чи можна очікувати на миттєвий притік інвестицій в країну після отримання нею статусу кандидата на членство. Адже окрім політичного сигналу про початок масштабних трансформацій у країнах-кандидатах для інвесторів ключову роль відіграє фінансова стабільність і безпека у країні інвестування.

Будучи у статусі країни-кандидата, Україна зможе й надалі претендувати на *довгострокові кредити від ЄС та допомогу у вигляді грантів* на освіту, культуру, охорону здоров'я тощо (як відомо, з 2014 року ЄС вже надав Україні понад 17 млрд євро у вигляді грантів та позик, спрямованих на підтримку реформ; після отримання статусу кандидата на членство в ЄС можна очікувати збільшення обсягів таких надходжень).

Таким чином, з набуттям статусу кандидата на членство в ЄС Україна отримає доступ до традиційних фінансово-інвестиційних та кредитних ресурсів ЄС. Разом з тим, окрім зазначених вище фінансових інструментів, обговорюються стратегічні вектори економічної дипломатії в контексті створення та реалізації унікального комплексного механізму ЄС з післявоєнного відновлення України та створення Трастового фонду солідарності з Україною.

Список використаних джерел:

1. Кіссінджер Г. *Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті* / пер. з англ. Надія Коваль. 2-ге вид. К.: Наш формат, 2018. 320 с.
2. *Україна продовжить закріплений у Конституції стратегічний курс – набуття повноправного членства в ЄС і НАТО* <https://www.president.gov.ua/news/prezident-ukrayina-prodovzhit-zakriplenij-u-konstituciyi-str-65605>
3. У «Відомостях Верховної Ради України» опублікований Закон про внесення змін до Конституції України щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в ЄС та НАТО. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/168096.html>
4. *Історична ніч у Версалі. Лідери ЄС сказали «так» українській євроінтеграції*. Радіо Трек: НОВИНИ. URL: https://radiotrek.rv.ua/news/istorichna-nich-u-versali.-lideri-ies-skazali-tak-ukrayinskiy-ievrointegraciyi_284995.html
5. *Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (за 2021 рік)*. Євроінтеграційний портал. URL: <https://eu-ua.kmi.gov.ua/zvity-pro-vykonannia-uhody-pro-asotsiatsiiu>
6. *Фахурдінова М. Фінансування та поштовх до реформ: що дасть Україні статус кандидата на членство в ЄС*. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/05/11/7139235/>